

28 november, 1, 2 en 16 december 1766 is de gewezen secretaris van de politieke raad te Makassar Joannes Bleeke, die wegens zijn ruziezoekend, ongedurig en opstandig gedrag met stilstand van gagie naar Batavia was gestuurd, uit de dienst ontslagen. [fol. 1369] Personalialia bij het bestuur. [fol. 1370] Verzocht wordt de onderkoopman Hermanus van Cassel te mogen bevorderen tot koopman en hem in plaats van de overleden Petrus Wigersma als negotieboekhouder aan te stellen. Personalialia bij het bestuur. Verzocht wordt twee boekhouders tot onderkoopman te mogen bevorderen. [fol. 1371] Dit geschiedt op grond van de resoluties van 10 november, 1, 23 en 30 december 1766, daar boekhouders ervaring hebben met het secretariële- en boekhoudwerk, die pas uit Nederland gearriveerde onderkooplieden missen. Personalialia bij de geneeskundige en chirurgische dienst. [fol. 1372] Personalialia bij de geneeskundige en chirurgische dienst. In plaats van de overleden Arnoldus Warnerus van Diepen is Rudolph Jeeke tot opperchirurgijn bij de kruitmolen benoemd. Conform de besluiten van 9 en 31 december 1766 zendt men met deze brief het reeds in de generale missive van 21 oktober 1766 beloofde rapport van de visitateur en de boekhouder-generaal mee over de verhoging van het Indische kapitaal in de jaren 1751/52 tot 1761/62. Heren XVII hadden daar in hun brief van 4 oktober 1765 om gevraagd. Bovendien wordt een vergelijking door de boekhouder-generaal meegezonden van de generale voorraden tussen het slot van de boeken van 1749/50 en die van 1762/63 en 1763/64 met daarbij twee overzichten daarvan en hun samenstelling per eind augustus 1763 en 1764. Het stuk over het Indisch kapitaal toont aan)

---dat het wel waar is dat er in het voorschreven tijdperk ruim 176 tonnen schats meer ontvangen dan aan retouren afgezonden zijn, maar dat daarvan ruim $98\frac{1}{3}$ tonnen tot goedmaking der boven de winsten gesurmonteerde lasten, die de Maatschappij door extraordinaire toevallen heeft moeten dragen, gedient hebbende, dus maar $77\frac{2}{3}$ ton vermeerdering van het Indisch kapitaal overgebleven zijn, ofwel maar 50 tonnen, als men drie boekjaren, of tot 176 $\frac{3}{4}$ verder gaat en de boven de winsten gelopene lasten in die tijd tot $24\frac{1}{2}$ ton daarvan aftrekt.

De vermeerdering van 176 $\frac{2}{3}$ en 176 $\frac{3}{4}$ niet rekenende, schoon ruim 10 ton bedragende, omdat die maar alleen spruit uit de augmentatie der vaderlandsche goederen, met 25 procento en alzoo niet als iets reëls kan aangemerkt worden. En dat, wijl van die 50 tonnen intusschen bij de 43 tonnen gedient hebben tot aflegging van een gedeelte der schulden, waarmede de Comp^e tot drukking van haren staat voor 175 $\frac{1}{2}$ belast is geworden, als door den anderen 7 $\frac{1}{2}$ procento 's jaars gewonnen hebbende, er dus maar alleen voor het wezentlijk vermeerderd Indisch kapitaal in 13 jaaren, of van 1751/52 tot 1763/64 is overgebleven 7 $\frac{1}{3}$ ton, die de jongste jaaren door de reike retouren ruim zullen gerecompenseert zijn.

Fol. 1373r-1374r.

(Het is duidelijk dat de leningen die in Nederland worden gesloten, ten laste van het vaderland dienen te komen, maar als die in Indië worden afgesloten, is dat door het verschil in rente veel duurder dan in Nederland. Volgens opgave van de boekhouder-generaal zijn de voorraden in Indië en de Kaap de Goede Hoop [fol. 1375] tussen eind augustus 1750 en eind augustus 1763 vermeerderd tot f 11.394.149, maar van eind augustus 1763 tot eind augustus 1764 waren ze f 8.155.576, wat in 1763/64 een vermindering van f 3.238.573 betekent. Het kapitaal van de Compagnie in Indië bedroeg per eind augustus 1763 f 46.919.680 en per eind augustus 1764 maar f 43.681.107, wat een vermindering van f 3.238.573 is. Men verzekert nadrukkelijk dat er alles aan gedaan zal worden de handel te verbeteren, de kosten te drukken, de nutteloze restanten te verminderen en de retouren te vergroten. Zo zal de generale staat van de Compagnie verbeteren. Dat zal Zijne Doorluchtige Hoogheid de prins en Heren XVII [fol. 1376] zijn gebleken uit de rijke retouren van het afgelopen jaar en de aangetoonde vermindering van de voorraden in 1763/64. Men wijst erop dat de Compagnie tegenslagen heeft ondervonden in de Westerkwartieren. Maar vooral op Ceylon waren er meer buitengewone kosten en belemmeringen in de handel dan in rustiger tijden. Er is geld nodig